EN INDKREDSNING AF ET FLYVSK BEGREB

HYBRIDE TRUSLER

JUNI 2021
MILITÆRANALYTIKER JEANETTE SERRITZLEV
UDGIVET AF FOLK & SIKKERHED

SIDEN 1975

Hybride trusler er reelle og konkrete

INTRODUKTION

Ofte anvendes begreberne hybridkrig eller hybride trusler så flydende, at enhver snart kan lægge det i dem, som nu passer til lejligheden. Det skaber forvirring – og måske også en fornemmelse af, at "det nok ikke er relevant for mig." Men hybride trusler er reelle og konkrete.

Hovedbudskabet her er, at hybride trusler som sådan ikke er nye – men at det ikke betyder, at de er mindre relevante at forholde sig til. Når begrebet er så fortærsket, kommer vi i dette brief heller ikke uden om at diskutere det – for at kunne definere det. Vi er nødt til at vide, hvad vi taler om.

Hybridbegrebet kan bruges så vidtrækkende, at det kan betyde, at den enkelte ikke tror, at det er relevant for den enkelte borger. Men hybride trusler handler – ikke kun, men også – om den konkrete aktivitet målrettet almindelige borgere. Det handler om både folk og sikkerhed. Derfor er det også relevant, når Folk & Sikkerhed tager emnet op her.

Dette brief foregiver ikke at udlægge begrebet på dén eneste rigtige måde; det kan kun være et indspark i debatten og et tilbud til interesserede læsere om at gøre det lidt flyvske begreb mere konkret – i hvert fald som denne forfatter ser det.

INDHOLD

Folk & Sikkerhed

Danmarks største forsvars- beredskabs- og sikkerhedspolitiske organisation — siden 1975

Hvorfor taler vi om hybride trusler?

Hybridkrig og hybride trusler blev populære begreber, dels da chefen for den russiske generalstab, general Valery Gerasimov i 2013 udgav en artikel om fremtidige krige, (1) og dels med den russiske annektering af Krim i 2014.

Med dette in mente tænker mange på hybridkrig som noget med 'Små Grønne Mænd' på Krim. Altså soldater uden nationalitetsafmærkning. I andre sammenhænge oversættes det med 'cyber' eller 'påvirkning'.

Alle tre er elementer, der indgår i hybridkrig, men hybride trusler dækker langt mere end det.

Frank G. Hoffman, der oftest tillægges at være fader til begrebet, (2) skrev derimod i første omgang om hybridkrig med udgangspunkt i krigen i Libanon i 2006 mellem Israel og Hizbollah. (3)

Hoffman fremhæver blandingen af statslige konventionelle krige og metoder og irregulære aktørers ditto som forskellig fra tidligere.

Hoffman anskuer hybridtruslen som noget, der kan true Vestens interesser og verdensordenen, ligesom han fremhæver, at ikke-statslige aktører, der ikke er bundet af krigens love, vil udvise barbari, som vi troede hørte fortiden til. (4)

Hoffman og Gerasimov er altså nødvendige at kende, når man skal forstå diskussionen om moderne hybridkrig – men man kan pege på mange andre, som har skrevet om ikke-konventionelle konflikter igennem tiden. I det følgende sættes hybridbegrebet i rammen af den amerikanske diplomat George Kennans 'Political Warfare'.

(1) Valery Gerasimov (2016): The Value of Science Is in the Foresight, Military Review, January-February 2016. Oprindeligt udgivet i Military-Industrial Kurier, februar 2013. Oversat fra russisk af Robert Coalson, Central News, Radio Free Europe/Radio Liberty.
(2) Hoffman krediterer faktisk selv Robert G. Walker for i et masterspeciale at have beskrive USMC ekspeditionsstyrker som "a hybrid force for Hybrid Wars" (Hoffman; 2007:9).
(3) Frank Hoffman (2007): Conflicts in the 21st Century: The rise of Hybrid Wars, Potomac Institute for Policy Studies.
(4) Ibid.

Hybridtruslen er noget, der kan true Vestens interesser og verdensordenen

Hybride trusler i rammen Political Warfare

Slår man op i Den Danske Ordbog under 'krig', lyder definitionen **"stor konflikt, hvor nationer eller befolkningsgrupper bekæmper hinanden med våben, normalt med mange døde og sårede som resultat".** (5)

Den definition passer formentlig godt med de flestes intuitive forståelse af krig som en væbnet konflikt.

Den tyske officer og krigsteoretiker Clausewitz kaldte krig for 'forlængelse af politik med andre midler', og det er den forståelse, vi ofte fortsat bruger. I hvert fald når vi taler krig i den traditionelle forståelse.

Når emnet er hybridkrig eller hybride trusler, italesættes det oftest som noget nyt, der udfordrer den traditionelle forståelse. Spørgsmålet er, om det er rigtigt.

Hybridkrig eller anvendelse af hybride trusler er netop politik udført med andre midler end konventionel krigsførelse. I dag sker det ofte med teknologiske virkemidler, som er nye, og som vi skal lære at forholde os til.

Men strategisk konkurrence mellem stater er ikke opfundet med internettets fremkomst. Det er et grundvilkår.

Da den amerikanske diplomat George Kennan i 1948 definerede Politicial Warfare, beskrev han det derfor også som en naturlig forlængelse af Clausewitz.

Kennan definerede Political Warfare således (6):

"[T]he employment of all the means at a nation's command, short of war, to achieve its national objectives. Such operations are both overt and covert. They range from such overt actions as political alliances, economic measures (as ERP—the Marshall Plan), and "white" propaganda to such covert operations as clandestine support of "friendly" foreign elements, "black" psychological warfare and even encouragement of underground resistance in hostile states."

(5) Den Danske Ordbog, ordnet.dk.
(6) George F. Kennan (1948): The Inauguration of Organized Political Warfare [Redacted Version], April 30, 1948, History and Public Policy Program Digital Archive, Obtained and contributed by A. Ross Johnson. Hentet fra: https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/114320.

Hybridkrig er politik udført med andre midler end konventionel krigsførelse

Hybride trusler i rammen Political Warfare

Da Kennan beskrev Political Warfare, var det kort efter 2. verdenskrig, hvor krigslysten var lille, mens stormagternes interesse i spillet om magtbalancen var intakt.

Derfor beskriver Kennan, hvordan stater kan anvende den samlede portefølje af magtinstrumenter, inklusive det militære, men under tærsklen til krig. De øvrige magtinstrumenter er diplomati, information og økonomi.

Kennan italesætter også i 1948, at Vesten havde været hæmmet af en forståelse af konfliktspektrummet som bestående af enten fred eller krig, som ikke blev delt af den primære modstander i form af Sovjetunionen.

Political Warfare dækker bredere og kan ses som strategiske valg eller målsætninger, mens hybride trusler ofte gælder de konkrete aktiviteter.

Det kan illustreres på denne måde:
Figur 1:

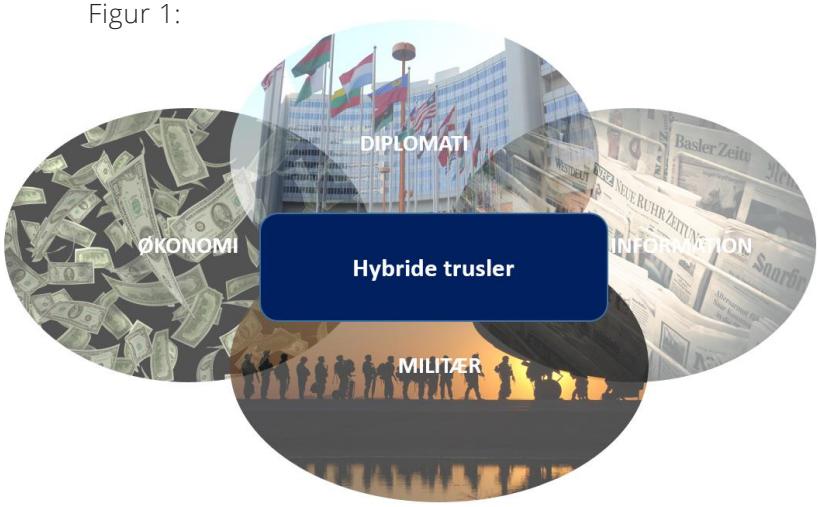

Political Warfare tilbyder en bredere tilgang til forståelse af staters og andre aktørers magtanvendelse og kan bruges som baggrund til at forstå og forklare hybrid krigsførelse – men hybridkrig kan ikke rumme Political Warfare.

Selv om definitionerne varierer, anses det diplomatiske magtinstrument eksempelvis sjældent for en del af den hybride værktøjskasse, mens det er en integreret del af Political Warfare som det ene magtinstrument.

Figur 1: Hybride trusler i rammen af Political Warfare (egen model).

Political Warfare tilbyder en til forståelse af staters magtanvendelse

Hybride trusler i rammen Political Warfare

Når den russiske præsident Putin lader en fotoseance med den tyske kansler Merkel blive afsporet et 'uventet' besøg af en velvoksen hund, som den tyske kansler vel at mærke er kendt for at frygte (7), eller når Tyrkiets præsident Erdogan har 'glemt' en stol til formanden for EU-kommissionen Ursula von der Leyen (8), er det jo ikke en hybrid aktivitet.

Det er også voldsomt at kalde det alene for 'politisk krig', men det er udtryk for en 'politisk magtkamp'. Det er diplomatisk magtudøvelse, der samtidig udnytter det informationsmæssige magtinstrument med henblik på at opnå en propagandistisk effekt.

På samme måde kan man diskutere, hvor man skal placere soft power – kampen om værdimæssig tiltrækning, f.eks. i form af politiske eller kulturelle værdier, medieplatforme eller -produkter.

Når vi italesætter noget som en hybrid trussel, ligger der i det, at der er en fjendtlig intention bag, og at det er mere eller mindre fordækt.

Det er et gråzoneområde, men det betyder noget, om en given aktivitet anskues som en legitim, om end 'irriterende', anvendelse af magtinstrumenterne diplomati eller information eller som en 'fjendtlig (hybrid) trussel'.

I denne forfatters optik giver det god mening af se hybride trusler i rammen af Political Warfare. Det er f.eks. ikke svært at se Den Kolde Krig som en politisk krig med to stormagters rivalisering med anvendelse af alle statens magtinstrumenter. Det giver mindre mening at tale om Den Kolde Krig som én lang hybridkrig. Men i Den Kolde Krig indgik selvsagt et hav af hybride aktiviteter.

(7) https://www.businessinsider.com/putin-merkel-meeting-dog-2017-7?r=US&IR=T.
(8) https://www.theguardian.com/world/2021/apr/07/ursula-von-der-leyen-snubbed-in-chair-gaffe-at-eu-erdogan-talks.

Under Den Kolde Krig indgik et hav af hybride aktiviteter

Hvad konstituerer en hybrid trussel?

Som nævnt har hybridbegrebet opnået stor popularitet inden for de sidste 10 år. På godt og ondt. Det gode er, at det har medført en interesse for at tale om andre former for trusler end konventionelt militære.

Desværre er begrebet 'hybrid' blevet anvendt i så mange betydninger, at det kan være svært at finde ud af, hvad det er – og hvad det ikke er. Hvis 'hybridkrig' bliver så bredt, at det dækker alt, må den logiske følge være, at der ikke er noget, der ikke er hybridkrig.

I så fald risikerer begrebet at miste sin betydning. Det må det ikke. Hybride trusler er ikke noget nyt, men de er særdeles reelle, og de er værd at fokusere på.

Lad os derfor begynde med en definition taget fra Hærens Feltreglement I (2016). Her defineres hybride trusler således:

"En (…) samtidig kombination af trusler fra konventionelle og irregulære midler, terrorisme og/eller kriminalitet, som hele tiden evner at tilpasse sig i tid og rum, og tilmed kan optræde i såvel det fysiske som det kognitive domæne, gør, at den samlede trussel kan karakteriseres som værende hybrid."

Definitionen taler altså om:

- En kombination af trusselsarter.
- Det være sig konventionelle og irregulære midler.
- Dette inkluderer sabotage, terrorisme og/eller kriminalitet.
- Som konstant tilpasser sig i tid og rum.
- Og som optræder i såvel det fysiske som det kognitive domæne.

Folk & Sikkerhed

Den brede anvendelse af hybridbegrebet gør det vanskeligt at konkretisere

Hvad konstituerer en hybrid trussel?

Det hybride element opstår, når trusselsarten optræder i kombination med andre trusler – hvilket også ligger i selve ordet 'hybrid': "noget der i udseende, struktur eller funktion rummer forskelligartede elementer" (9).

Det er altså ikke den enkelte trusselsart i sig selv, der er hybrid. Påvirkningsaktiviteter over internettet – eller i den fysiske verden – er altså ikke *an sich* hybride aktiviteter. Hybrid forudsætter kombination af flere elementer.

Man kan støde på andre definitioner og opfattelser. Således adskiller lektor Dorthe Bach Nymann i en artikel om hybride konflikter i Baltikum 'hybride trusler' fra 'hybridkrig' ved snarere at se det første som anvendelse af specifikke instrumenter (f.eks. informationsaktiviteter eller økonomiske midler) og først at tale om det sidste, når midlerne anvendes koordineret og synkroniseret i sammenhæng med truslen fra eller anvendelse af militære midler (10).

Forskellige anskuelser kan sagtens give mening, afhængigt af det område, man prøver at undersøge.

Det væsentligste er, at man er klar over, hvad man taler om – og ikke bare kalder det 'hybrid' i mangel af bedre.

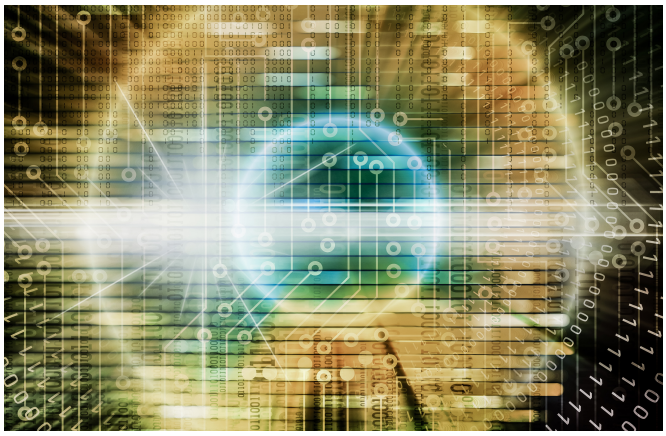

(9) DEN DANSKE ORDBOG, ORDNET.DK.
(10) DORTHE BACH NYMANN (2021): HYBRID WARFARE IN THE BALTICS, IN: HYBRID WARFARE, SECURITY & ASYMMETRIC CONFLICTS IN INTERNATIONAL RELATIONS, RED. WEISSMANN ET AL., I. B., TAURUS.

Det er ikke den enkelte trusselsart i sig selv, der er hybrid

Hybride trusler mod Danmark: Er Danmark beredt?

Vi er nødt til at holde fast i definitionen af hybride trusler, som anlægges i dette brief. Altså at der er tale om samtidighed og kombination. Dette har intet at gøre med truslens farlighed, men er alene et spørgsmål om kategorisering: Den enkeltstående aktivitet i sig selv er altså ikke 'hybrid'.

Det betyder omvendt også, at man kan se på forskellige typer af aktiviteter, som enkeltvis er 'et cyberangreb', men som sammen med andre typer af aktiviteter i kombination kan skitseres som hybride. Ligeledes betyder det, at man ikke altid kan slå op under 'hybride trusler" og finde det, man søger.

Læser man f.eks. Beredskabsstyrelsens seneste udgave af Nationalt Risikobillede fra 2017, indgår ordet 'hybrid' ikke en eneste gang (11).

Det samme gælder de sidste to risikovurderinger fra Forsvarets Efterretningstjeneste (12). Det betyder imidlertid ikke, at risikokategorier som cyber, terror og påvirkning ikke behandles. De behandles bare ikke under hybridprædikatet.

Et hyppigt diskuteret spørgsmål er, om Danmark er beredt til at imødegå hybride trusler. Dette spørgsmål kan ikke besvares med et ja eller nej. Det dækker i sig selv over mange elementer, herunder:

- **Er det traditionelle nationale krisestyringssystem tilstrækkeligt gearet til det?**

- **Er det nationale beredskab rustet?** (forberedt; uddannet; ressourcemæssigt tildelt).

- **Har samfundet samlet den tilstrækkelige robusthed?** (medier, civilsamfundsorganisationer, uddannelsesinstitutioner, borgere etc.).

Hvis vi lægger til grund, at hybride trusler er kontinuerligt foregående (i varieret form), betyder det, at samfundet skal være i konstant beredskab. Det gælder ikke blot det nationale beredskab, men også andre myndigheder og medier; og det fordrer en vis samfundsmæssig robusthed, der også gælder den enkelte borger.

(11) BEREDSKABSSTYRELSEN (2017): NATIONALT RISIKOBILLEDE.
(12) FORSVARETS EFTERRETNINGSTJENESTE: EFTERRETNINGSMÆSSIG RISIKOVURDERING 2019 OG 2029.

Man kan ikke altid slå op under 'hybride trusler" og finde det, man søger

Når den bedste imødegåelse er forebyggelse

En udfordring med hybride trusler er netop deres omskiftelige karakter og deres løbende transformation, således at de tilpasser sig tid og rum, jf. definitionen.

Det nationale beredskab er velforberedt på f.eks. stormflod, men hvordan forholder man sig til hybride trusler, som også dækker påvirkning, det vil sige noget foregår i det kognitive domæne, og som kan pågå over en længere tidshorisont?

Her taler vi samfundsmæssigt kognitiv robusthed, som skal opbygges eller udbygges forud for en hændelse/aktivitet. Denne robusthed angår samfundet som helhed, men kan også være i forhold til specifikke målgrupper.

Specifikke målgrupper kunne være væbnede styrkers personel, politisk aktive eller ansatte i sundhedssektoren – alt afhængigt af, hvad en modstander ønsker at opnå.

Man er nødt til at skabe en forståelse for det moderne konfliktrum, hvor truslen kan antage mange former. Det kan f.eks. være via elektronisk overvågning, fysiske forsøg på elicitering eller påvirkning via sociale onlineaktiviteter.

Taler vi f.eks. om Forsvarets personel, er det her værd at bemærke, at det ikke kun gælder udsendte soldater. Det gælder alle ansatte. Det gælder reservister og frivillige i Hjemmeværnet og beredskabet. Det kan for så vidt også gælde disses familier (13).

(13) SE: JEANETTE SERRITZLEV (2020): HVORDAN SIKRER VI EGNE STYRKERS KOGNITIVE ROBUSTHED? KAN LÆSES PÅ HTTPS://KRIGSVIDENSKAB.DK/EMNE/HVORDAN-SIKRER-VI-EGNE-STYRKERS-KOGNITIVE-ROBUSTHED.

I det moderne konfliktrum kan truslen antage mange former

Når den bedste imødegåelse er forebyggelse

Den hybride trussel kan både være et kortvarigt angreb eller en længere kampagne.

Netop en længerevarende kampagne udgør en særlig udfordring. For hvordan håndterer man det som samfund, hvis en eller flere aktører forsøger at præge danskernes eller europæernes holdning til EU eller vacciner via deltagelse i debatter på Reddit eller videoer på YouTube?

Og hvordan detekterer man – og identificerer – noget som en trussel og ikke blot udtryk for legitime holdningstilkendegivelser?

Detektionsproblematikken i forhold til længerevarende hybride kampagner virker oftest overset. Måske fordi det er svært. Men det er farligt kun at have kikkerten vendt mod vandværket, fordi det er konkret, hvis truslen kommer i en helt anden form.

Svaret kan dette brief ikke give, men spørgsmålet skal stilles: Hvordan opdager vi, at den røde lampe lyser i det kognitive domæne?

Hybride trusler er her allerede

Når hybriddiskussionen raser, kan det til tider ende med en kamp mod to positioner: "Det er ikke noget nyt" over for "det er en helt ny konfliktforståelse".

Det er ærgerligt, for det væsentlige er ikke 'nyhedsværdien'. Hybride trusler er ikke nye – men de er reelle, og de er væsentlige at forstå og forholde sig til.

Man kan nogle gange møde spørgsmålet: "Hvordan skal vi forholde os til hybride trusler?" – som om de kan ramme os engang i fremtiden. Men hybridkrig er ikke en særlig form for krig.

Det er ikke en særskilt kategori.

Hybridkrigen kræver ingen krigserklæring, og den slutter sjældent ved en fredsaftale.

Hybride trusler kan flyve under radaren i form af subversive aktiviteter. De kan flyve over radaren ved voldelige aktiviteter.

De kan manipulere radaren med elektronisk krigsførelse eller sætte den ud af kraft med et destruktivt cyberangreb.

Hybride trusler lever ikke i spektrummet mellem krig og fred, men indgår i alle faser og tilpasser sig forholdene i tid og rum – og form.

Disse forhold behøver ikke at handle om Libanon eller Krim. Det kan lige så vel være hjemmekontoret i Vanløse.

Om forfatteren
Jeanette Serritzlev er militæranalytiker på Institut for Militære Operationer på Forsvarsakademiet, hvor hun beskæftiger sig med påvirkningsoperationer, inkl. Information Warfare og hybride trusler. Hun er cand.mag. i dansk og kommunikation og har desuden en master i militære studier.

SIDEN 1975

Om Folk & Sikkerhed
Folk & Sikkerhed har eksisteret siden 1975, og vi er Danmarks største forsvars-, beredskabs- og sikkerhedspolitiske organisation med ca. 75.000 medlemmer qua vores medlemsorganisationer.

Vi er en upartipolitisk, uafhængig og folkeoplysende medlemsorganisation med lokalafdelinger flere steder i Danmark, og vi er medlem af Dansk Folkeoplysende Samråd, som er en paraplyorganisation for folkeoplysende organisationer.

Vi varetager vores medlemmer og medlemsvirksomheders interesser nationalt som international. Vi fungerer blandt andet som talerør for alle soldater- og veteranforeninger i Danmark vedrørende forsvars- og sikkerhedspolitik.

Som Danmarks største forsvars–, beredskabs- og sikkerhedspolitiske organisation, arbejder Folk & Sikkerhed for, at Danmark skal have et stærkt forsvar, beredskab og politi i balance for at fremme fred og sikkerhed herhjemme, som i verden omkring os. Folk & Sikkerhed er en del af en nordisk bevægelse med søsterorganisationer i Sverige, Norge og Finland.

Vores aktiviteter har til formål at oplyse om forsvars-, beredskabs- og sikkerhedspolitik. Dette gøres ved at udgive folkeoplysende materiale og holde arrangementer for at fremme debatten og bidrage med indsigt og løsninger på det forsvars–, beredskabs- og sikkerhedspolitiske område.

Lokale netværk i Folk & Sikkerhed - Bliv en del af et stærkt fællesskab
Folk & Sikkerhed har lokale netværk over store dele af Danmark. De lokale netværk yder en fantastisk indsats for at sætte tryghed og sikkerhed øverst på dagsordenen i deres lokalområder.

Deres aktiviteter omhandler alt fra debatmøder, udgivelse af oplysningsmateriale til lokalpolitisk dialog.

Du kan blive en del af et vores lokale netværk. Kontakt vores landssekretariat på mail kontakt@folkogsikkehed.dk - mærk emnefelt "Lokale netværk" - eller på telefon 33 14 79 00.

SIDEN 1975

Folk & Sikkerhed

Danmarks største forsvars- beredskabs- og sikkerhedspolitiske organisation — siden 1975

Bliv medlem af Folk & Sikkerhed

Som medlem af Folk & Sikkerhed støtter du foreningens folkeoplysende arbejde og vores indsats for at bevare og udvikle et trygt og sikkert samfund..

Folk & Sikkerheds mål er at skabe mere tryghed i det danske samfund, som i stigende grad påvirkes af den sikkerhedspolitiske udvikling, herunder i relation til cybersikkerhed og hybride trusler.

Folk & Sikkerhed arbejder for at Politiet, Redningsberedskabet, Hjemmeværnet og Forsvaret har de bedst mulige betingelser for at kunne løse deres opgaver i samfundet og internationalt.

Vi mener, at Danmark skal have et stærkt forsvar, et velfungerende beredskab og et sikkert politi. Disse tre store samfundsinstitutioner er afgørende for, at vores fælles samfund kan blive ved med at være trygt.

Som medlem støtter du indsatsen for at skabe et trygt og robust samfund. Vi arbejder med alt fra udgivelse af oplysningsmateriale, afholdelse af debatmøder, høringer og konferencer og til politiske møder med beslutningstagere.

Folk & Sikkerhed arbejder for din og din families tryghed.

Meld dig ind i Folk & Sikkerhed og vær med til at gøre en forskel.

Jo flere vi er - desto stærkere er vi sammen.

Meld dig ind i Folk & Sikkerhed for kun 200 kroner om året.

Indlæs QR koden og gå direkte til vores indmeldingsblanket (nederst på siden).

Folk & Sikkerhed
Danmarks største forsvars- beredskabs- og sikkerhedspolitiske organisation – siden 1975

Folk & Sikkerhed
Danmarks største forsvars- beredskabs- og sikkerhedspolitiske organisation – siden 1975